

„Rozumíš tomu, co čteš?": Život s Písmem svatým (I)

Písmo svaté má zaujímat v duchovním životě každého křesťana to nejdůležitější místo. Následující text první části pojednání nám může pomoci, jak se postupně s Písmem seznamovat.

21.11.2017

Když svatý Lukáš popisuje první expanzi mladé církve z Jeruzaléma, nacházíme se v kočáru jednoho

etiopského úředníka, který spravuje majetek království Núbie v jižní části Egypta. Komoří směřoval do Jeruzaléma, aby se poklonil Bohu Izraele (por. Sk 8,27-28). Při návratu do své země četl Izaiáše, ale textu proroka nerozuměl. Tehdy Duch vnukl Filipovi, aby zasáhl (por. Sk 8,26-29): „Filip tedy přiběhl a slyšel, že čte proroka Izaiáše. Řekl mu: A rozumíš tomu, co čteš? On odpověděl: Jak bych mohl, když mi to nikdo nevyloží. A požádal Filipa, aby nastoupil a sedl si s ním“ (Sk 8,30-31). Komoří pokladu etiopské královny se zastavil u slov proroka: „Jako ovce, když ji vedou na porážku... (Iz 53,7-8). Filip, vycházejíc od onoho místa z Písma, mu zvěstoval radostnou zvěst o Ježíšovi“ (Sk 8,35) a když ho pokřtil ve vodě u cesty, svěřil ho tajemnému účinku Ducha svatého, který ho přivedl k této duši „žízňící po Bohu, po Bohu živém“ (Žl 42[41],3).

Jak v jednom dopise poznamenává svatý Jeroným, ukazuje v rozhovoru Filip svému protějšku „Ježíše, který se skrýval a byl v textu jakoby uvězněn“[1]. Je-li výklad dobrý, Písmo působí mocně, jako „dvousečný meč“ (Žid 4,12) v duši toho, kdo se k němu přiblíží. Filip odhaluje, osvobozuje postavu Pána před očima toho, kdo nerozuměl ničemu. I my, jak píše papež František v apoštolském listě, jsme povoláni „být živými nástroji předávání Slova“[2] tak, aby bylo mnoho mužů a žen, kteří jsou osloveni „přitažlivostí Ježíše Krista“[3].

Tradice a pohled víry

V hebrejském světě zastávalo Písmo svaté prvořadou roli: obřady v synagogách posilovaly zbožnost židů v průběhu celého roku: soustřeďovaly se na předčítání Tóry a proroků a na zpívané žalmy[4]. Co

Písmo Izraele ale především vyjadřovalo byla ústní tradice: inspirovaní autoři zaznamenali učení patriarchů a proroků. A tato tradice byla nejenom předchůdcem Písem, ale jejich čtení doprovázela jako pronikavý pohled, kterým mohli spravedliví - hledající Pána[5] - poznat nebo přinejmenším zahlédnout jejich smysl.

*TRADICE JE POHLED NA PÍSMO
VÍROU CÍRKVE; POHLED ŽIVÝ,
PROTOŽE JE VEDEN DUCHEM
SVATÝM;*

Tak je tomu také v církvi, novém lidu Izraele: tradice předchází Písmo, začínajíc samotnou skutečností, že je to církev, kdo nám říká, která Písma jsou posvátná[6]. „Nevěřil bych evangeliu - psal svatý Augustin - kdyby mě k tomu nepřivedla autorita katolické církve“[7]. V tomto smyslu je význačná důležitost prací Tridentského koncilu. V deníku

jednoho z účastníků se vypráví, jak byl na jednom zasedání zamítnut názor, že evangelium podle svatého Jana je hodno víry kvůli tomu, že jeho autorem je svatý Jan: závěrem zasedání nakonec bylo, že evangelium je hodno víry, protože to tak rozhodla církev[8]. Ale úloha tradice se neomezuje jen na definování kánonu, ale na neustálé rozlišování, v němž se církev opírá o světlo Ducha svatého. „Měl bych vám ještě mnoho jiného říci, ale teď byste to nemohli snést. Ale až přijde on, Duch pravdy, uvede vás do celé pravdy“[Jan 16,12-13].

Tradice je proto od Písma neoddělitelná, stejně jako se nedá oddělit pohled od toho, na co se člověk dívá. Existují pohledy, které určité věci vidí, a jiné pohledy, které je nevidí: například architekt stojící před budovou vidí detaily, jichž si druzí procházející nevšimnou; nebo mnohým se určitá událost jeví

nevýznamná, obyčejná, ale u básníka nebo umělce vyvolá dojetí. Tradice je pohled na Písmo vírou církve; pohled živý, protože je veden Duchem svatým; pohled přesný a správný, protože pouze z lůna církve můžeme pochopit slovo Boží v jeho skutečném významu. Podobně jako když se Ježíš připojil k apoštolům na cestě do Emauz, tak i Duch svatý zapaluje srdce církve a každého křesťana, když nám vysvětluje Písma (por. Lk 24,32). Slovo Boží je Slovo, které prochází staletími - „nebe a země pomínou, ale má slova nepominou“ (Mt 24,35), a žádá na čtenářovi, aby i on těmito staletími procházel: lid Boží krácející dějinami. Proto řekl závěrem sv. Hilarius, že „Písmo svaté je více v srdci církve, než v samotných knihách“[9].

Četba, která naslouchá

„Prostřednictvím Písma svatého uchovávaného v živé víře církve Pán

nadále mluví ke svojí Nevěště a ukazuje jí stezky, jimiž se má ubírat, aby evangelium spásy došlo ke všem lidem“[10]. Hlásání Božího slova nabývá zvláště na síle, je-li čteno na liturgickém shromáždění. Jak působivé je vyprávění, plné podrobností, když Ezdráš, znalec zákona, slavnostně předčítá z Tóry (por. Neh 8,1-12). Většina lidu se právě vrátila z Babylónie; přijímá Boží slovo s pohnutím nahromaděným za desetiletí strávených v exilu: „Jak bychom však mohli zpívat píseň Hospodinovu v té cizí zemi? Jestli, Jeruzaléme, na tebe zapomenu, ať mi má pravice sloužit zapomene. Ať mi jazyk přilne k patru, nebudu-li si tě připomínat“ (Ž 137,4-6). V tomto rozpoložení a když znovu slyší Boží zákon, všechno lid pláče, neboť vidí, jak daleko jsou jejich životy od příkazů Hospodina. Ale předčítající Ezdráš a levité říkají: „Dnešní den je svatý Hospodinu,

vašemu Bohu. Netruchlete a neplačte“ (Neh 8,9).

*PODOBNĚ JAKO KDYŽ SE JEŽÍŠ
PŘIPOJIL K APOŠTOLŮM NA CESTĚ
DO EMAUZ, TAK I DUCH SVATÝ
ZAPÁLÍ SRDCE CÍRKVE A KAŽDÉHO
KŘEŠTĀNA, KDYŽ NÁM VYSVĚTLUJE
PÍSMO.*

Ježíš Kristus přečte v synagóze v Nazaretu proroka Izaiáše, který oznamuje jeho příchod: „Duch Páně je nade mnou (...); poslal mě, abych vyhlásil zajatým propuštění“ (Lk 4,18). Po dvaceti stoletích Písmo stále hovoří o přítomnosti i k přítomnosti, jako tomu bylo v Nazaretu: „Dnes se naplnilo toto Písmo, které jste právě slyšeli“ (Lk 4,21; por. Iz 61,1). Každý den, a zvláště každou neděli, „Boží Slovo je hlásáno křesťanské obci, aby den Páně byl osvěcen světlem, které vyzařuje z velikonočního tajemství (...). Bůh s námi dodnes mluví jako s přáteli, 'stýká se' s námi (Dei Verbum,

2), aby nám daroval své společenství a ukázal nám stezku života. Jeho Slovo tlumočí naše prosby a starosti i plodnou odpověď, abychom mohli konkrétně zakusit Jeho blízkost“[11].

Projeví-li se tato skutečnost ve své plné síle, dokážeme při mši svaté s nejvyšší pozorností sledovat liturgii slova. Když svatý Josemaría mluvil o tom, jak hlásat Boží slovo, jeho rady svým synům kněžím byly plné zdravého rozumu a lásky k Bohu. Povzbuzoval je, aby četba „dávala smysl“; neznamená to, že „se čte s afektem nebo se recituje, ale vkládají se vhodné pauzy; jako když se předčítá třem nebo čtyřem naslouchajícím osobám. Je proto vhodné, abyste se trochu procvičili - četbou epištoly, evangelia, preface“[12]... Tyto rady jsou vhodné i pro ty, kdo se na liturgii slova účastní, protože Písmo vyžaduje pozornost ode všech: nečte se tedy tak, jakoby by se jednalo o nějaký

neznámý text nebo o pouhou informaci, která se má předat, nýbrž je to četba, která vychází ze srdce zapáleného láskou, zapáleného pozorným poslechem, hladem nasytit se každým slovem, které od Boha vychází (Mt 4,4; por. Dt 8,3). Proto „sursum corda, starodávný liturgický výraz, by měl předcházet prefaci, ještě před liturgií, měl by být 'cestou' našeho jazyka a myšlení. Naše srdce se musí pozdvihovat k Pánovi nejenom formou obřadní odpovědi, ale má to být i výraz toho, co se v srdci, které směřuje vzhůru a táhne s sebou i ostatní, děje“[\[13\]](#).

Pochopit Písmo svaté

„Bible je velký příběh, který vypráví divy Božího milosrdenství. Každá stránka je prostoupená láskou Otce, jenž si přál, počínaje stvořením, vtisknout do vesmíru znamení své lásky“[\[14\]](#). Písmo podněcuje k myšlenkám živým a osobním,

naplněných úžasem; nepřehlíží náš rozum, ale počítá s ním a osvěcuje ho: „Světlem pro mé nohy je tvé slovo, osvěcuje moji stezku“ (Ž 119[118],105); dává světu a věcem jejich pravý rozměr, napravuje krátkozrakost stejnou měrou, jakou hřích rozmazává realitu. Slovo Boží „proniká až na rozhraní duše a ducha, kostí a morku, a rozsuzuje touhy i myšlenky srdce (Žid 4,12). Proto ten, kdo Bibli zná a nad ní přemýšlí, ale má jen skrovné vzdělání, má i moudrost, se kterou se možná druzí lidé při svém studiu ani neseťkají. „Přišel jsem na tento svět soudit: aby ti, kde nevidí, viděli, a kdo vidí, oslepli“ (Jn 9,39).

*TEN, KDO BIBLI ZNÁ A NAD NÍ
PŘEMÝŠLÍ, ALE MÁ JEN SKROVNÉ
VZDĚLÁNÍ, MÁ I MOUDROST, SE
KTEROU SE MOŽNÁ DRUZÍ LIDÉ PŘI
SVÉM STUDIU ANI NESEŤKAJÍ.*

Události, jež Bible vypráví, mají z hlediska víry význam přesahující kategorii pouhých historických událostí: jedná se především o to, co Pán prostřednictvím činů a protivenství Božího lidu skrze tento lid vykonává. Naše Matka to s velkou jasností vyjadřuje takto: „že mi učinil veliké věci ten, který je mocný. Jeho jméno je svaté“ (Lk 1,49). I události světa a našeho života nalézají v Písmu své světlo: „Není tvora, který by se před Bohem mohl ukrýt, před jeho očima je všechno nahé a odkryté a jemu se budeme zodpovídat“ (Žid 4,13). Boží slovo náš život naplňuje a ozařuje; proto v něm modlitba i apoštolát vidí svůj přirozený nástroj.

Avšak zacházení s tímto přirozeným nástrojem není vždy nejjednodušší: i když nás Bůh stvořil pro život s Ním, „cesta, která vede k životu“ je úzká (por. Mt 7,14). Neměli bychom se divit, že některé pasáže Písma se nám mohou někdy zdát nejasné nebo

obtížné. Benedikt XVI. při jedné příležitosti vyprávěl, že jeden jeho přítel „potom co si vyslechl kázání s dlouhými antropologickými úvahami, které měly vést k evangeliu, řekl: Tyto úvahy mě nezajímají; já chci pochopit, co evangelium říká.“ A papež poznamenal: „Zdá se mi, že mnohdy je lepší místo dlouhých úvah říci (...): toto evangelium nám není po chuti, máme opačné názory, než jaké má Pán. Ale co se chce říci? Jestliže já upřímně říkám, že hned zkraje nesouhlasím, už byl zájem projeven: je zjevné, že bych chtěl, jako člověk dneška, pochopit, co Pán říká. Tak můžeme v plnosti vstoupit do podstaty Božího slova“[15].

Pokud, jak tvrdí neurologové, využíváme jen nepatrné procento kapacity našeho mozku, analogicky můžeme říci, že Písmo je nabité nevyčerpatelným bohatstvím a hloubkou: „Vidím, že vše spěje ke

svému konci, přikázání tvé má nekonečný prostor“ (Ž 119[118], 96). Proto už otcové církve rozlišovali mezi různými významy stejného textu; později, ve středověku, se vyvinulo a konsolidovalo učení o čtyřech významech Písma: literární, alegorický, morální a mystický. Význam literární, základ všech ostatních[16], není redukován na přímý význam, jaký mají slova pro čtenáře: je nutné ho chápat v kontextu doby, ve které byl napsán, aby se tak předešlo výkladu sice věrnému, ale zkreslenému. Takovéto dělení vyžaduje často čtenáře zkušeného, který má znalosti na základě studia. Proto jsou velmi užitečné a někdy i nenahraditelné vydání Písma s úvodními pasážemi a komentáři a podobně i knihy teologicko-biblické a knihy pojednávající o Bibli. Rejstřík citací Písma svatého, který je uveden na konci mnoha těchto knih, zvláště v Katechismu katolické církve,

umožňuje příslušné pasáže Písma hlouběji studovat.[17]

*PÍSMO SE MUSÍ ČÍST SRDCEM
ZAPÁLENÉHO LÁSKOU,
ZAPÁLENÉHO POZORNÝM
POSLECHEM, HLADEM NASYTIT SE
KAŽDÝM SLOVEM, KTERÉ OD BOHA
VYCHÁZÍ (MT 4,4).*

Žádný text se nemůže v Písmu svatém izolovat od celku, který svou jednotu nachází ve slovu Božím. „Ať už jsou knihy, ze kterých se skládá, jakkoli různorodé, je přesto Písmo jedno v síle jednoty Božího plánu, v němž Ježíš Kristus je středem a srdcem, otevřeným od jeho Veliké noci“[18]. Nový zákon se proto čte ve světle Starého, a u Starého zákona je klíčem k interpretaci Kristus, jak říká známá formule svatého Augustina: Nový zákon je ukryt ve Starém, a Starý zákon se projevuje v Novém; Novum in Vetere latet et in Novo Vetus patet[19]. Svatý Tomáš

Akvinský píše, že Ježíšovo srdce „bylo před utrpením zavřené, protože Písmo bylo temné. Avšak Písmo se po utrpení otevřelo, takže ti, kteří je už chápou, jsou schopni zvážit a rozeznat, jak mají být vykládána prorocství“[20]. Proto když se Vzkříšený zjevuje apoštolům, svatý Lukáš píše, že „tehdy jim otevřel mysl, aby rozuměli Písmu“ (Lk 24,45). A tak to dělá Ježíš i s námi, když dovolíme, aby nás doprovázel na cestě našeho života tím, že pozorně nasloucháme, že ho upřímně hledáme; s pomocí svatých a mnoha dalších bratrů ve víře nalézáme v Písmu „hlas, gesto, laskavou postavu našeho Pána“[21].

Text: Guillaume Derville

Foto: thoroughlyreviewed.com

[1] Svatý Jeroným, Epist. 53, 5 (PL 22, 544).

[2] František, Apoštolský list Misericordia et misera, 20-XI-2016, 7.

[3] Svatý Josemaría, poznámky z rozjímání, 1-IV-1962, V dialogu s Pánem, 46 (AGP, knihovna, P09).

[4] Tóra (v hebrejštině “pokyny, ponaučení, zákon”) je hlavní hebrejská Bible, která v části Pentateuch obsahuje knihy (v řečtině, “pět balíčků”): Geneze, Exodus, Levitikus, Numeri a Deuteronomium.

[5] Jde o slovní obrat, který žalmy opakují; por. např. Ž 9,11; 40 [39],17; 70 [69],5.

[6] Por. Tridentský koncil, zasedání IV (8-IV-1546), DS 1501-1504..

[7] Por. Tridentský koncil, zasedání IV (8-IV-1546), DS 1501-1504.

[8] «Ait enim Cavensis episcopus: Evangelio Ioannis non credo, quia ab ecclesia sit receptum, sed quia Ioannis est. Cui hoc esse haereticum responsum est»: Tridentský koncil, Diariorum, Actorum, Epistularum, Tractatum nova Collectio, Herder, Friburgo 1901, vol. 1, 480.

[9]

[10] František, *Misericordia et misera*, 7.

[11] František, *Misericordia et misera*, 6.

[12] Sv. Josemaría, Poznámky z rodinného setkání, 12-II-1956, v *Crónica*, II-1993, 195s. (AGP, Knihovna, P01).

[13] Benedikt XVI., Promluva, 31-VIII-2006.

[14] František, *Misericordia et misera*, 7.

[15] Benedikt XVI., Promluva, 26-II-2009.

[16] Svatý Tomáš Akvinský, Summa Theologiae, I, q. 1, a. 10, ad 1.

[17] Na druhé straně, dle vyjádření respektovaného znalce, který koordinoval práce na přípravě Katechismu, odstavce 101-104 představují stručné metodologické shrnutí, jak autenticky a teologicky číst Písmo. Por. J. Ratzinger, Je Katechismus katolické církve pro naši dobu aktuální? Úvahy deset let po jeho uveřejnění, po cestě Ježíše Krista, Ediciones cristiandad, Madrid 2004, p. 144.

[18] Katechismus katolické církve, 112 (por. Lk 24,25-27.44-46; II. vatikánský koncil, konst. Dei Verbum, 12).

[19] Sv. Agustin, Quaestiones in Heptateuchum, 2, 73 (PL 34, 623).

[20] Svatý Tomáš Akvinský, Expositio in Psalmos 21, 11 (citováno v Katechismu katolické církve, 112).

[21] Javier Echevarría, “Úvod” když k nám mluvil na cestě, 17 (AGP, knihovna, P18).

.....

pdf | dokument generován automaticky
z [https://opusdei.org/cs-cz/article/
rozumis-tomu-co-ctes-zivot-s-pismem-
svatym-i/](https://opusdei.org/cs-cz/article/rozumis-tomu-co-ctes-zivot-s-pismem-svatym-i/) (27.03.2025)